

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פרשת קדושים תשפ"ד

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים - 18:46 | 20:01

תל אביב - 19:01 | 20:03

חיפה - 18:54 | 20:04

טבריה ומגדל - 19:05 | 20:09

באר שבע - 19:02 | 20:01

קדושים תהיו

הכהנים מצווים להיות קדושים, זה ברור, כשהמשמעות היא שיהיו מובדלים, מופרשים, ואכן רש"י בוחר להסביר כך את הדברים ואומר שהפרק הזה מופיע בין פרק י"ח העוסק בעריות לפרק כ', שהוא המשכו. בפרק י"ח כתובים האיסורים, האזהרות, ובפרק כ' מופיעים העונשים עליהם (עם תוספות מסוימות), אך באמצע בין אזהרות פרשת העריות לבין פרשת העונשים על העריות הללו מופיעה פרשת 'קדושים תהיו' שעוסקת ב-"ואהבת לרעך כמוך", ב-"לא תשנא את אחיך בלבבך", ב-"לא תקום ולא תיטור", אבל גם בכלאיים ובשעטנז וכו'. וצריך לברר מה עושה כאן הפרק הזה.

רש"י אכן אומר בתחילת הפרשה -

קדושים תהיו. הווי פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה (ויק"ר שם ו) - אשה זונה וחללה וגו' (ויקרא כא, ז) - אני ה' מקדשכם. ולא יחלל זרעו - אני ה' מקדשו (שם טו). קדושים יהיו (שם ו) - אשה זונה וחללה וגו' (שם ז).

כלומר רש"י בעצם מבקש מאיתנו לשים לב שמיקום הייחודי של הפרשה הזו, באמצע פרשת העריות, אבל זה הופך את זה אף ליותר קשה כי הפרשה הזו לא עוסקת כלל בשום דבר שקשור לעריות, זו פרשה אחרת לגמרי. את המושג "רוב גופי תלויים בה" מסבירים הראשונים, האבן עזרא למשל, שמי שילמד טוב את הפרשה יגלה בה את עשרת הדיברות בפירוט. זה מעניין אך לא ניכנס לזה עכשיו. אגב, עשרת הדיברות לא קיבלו הקדמה בסגנון "קדושים תהיו", ולכן זה לא יעזור לנו להבין את המושג הזה של הקדושה.

נובל ברשות התורה

לרמב"ן יש עקרון ידוע ויפה, ולפיו "קדושים תהיו" לא קשור בדווקא לנושא העריות למרות שהוא ממשיך אותו. הוא מביא את הביטוי המפורסם של חז"ל "קדש עצמך במותר לך" (יבמות כ.). - דברי הרמב"ם האלו הינם דברים יסודיים ולפיהם יכול אדם לקיים את כל דברי התורה קלה כבחמורה ובכל זאת הוא לא יהיה 'מוקדש', הוא לא יקדיש את עצמו -

בין אזהרות לעונשים

היום ר"ח אייר הוא יום ההילולא של הרב בעל ה"פרי הארץ" זיע"א ואי"ה המהלך שנדבר בו יהיה מתורתו.

פרשת קדושים היא פרשה מופלאה ובעז"ה היא תתחבר גם ללימודנו את מסכת אבות, אבל נפתח בתחילת הפרשה, בפרק י"ט. זו פרשה מיוחדת בת ל"ז פסוקים ללא דיבורים באמצע¹ למעט הפתיחה, אשר נאמרו כולם בהקהל -

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאמֹר. דַּבֵּר אֶל-כָּל-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. (ויקרא י"ט, א'-ב')

מושג הקדושה צריך להתברר פה וכרגע הוא לא מובן. ורש"י אומר במקום -

דבר אל כל עדת בני ישראל. מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויין בה (ויק"ר כד, ה).

רש"י מתבסס על דברי חז"ל ויש להבינם לעומק - זה לא כמו בכל פעם שהקב"ה פונה למשה ואז משה מלמד לאהרן ולאעזר ואיתמר, ולשבעים הזקנים ואז לכל ישראל, אלא הפרשה נאמרה בהקהל, כלומר כל עם ישראל שומע את הדברים יחד, וללא הפסקות באמצעה אלא כל שלשים ושבעת הפסוקים נאמרים יחד ומתוך "קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם". ההקדמה הזו חשובה כי גם ללא הפסוק הפותח, ממש זועק מתוך הפרשה להבין את ההקשרים בין הפסוקים שבה ואף לתשומת לב מיוחדת לנסות להבין אילו מצוות מופיעות בה ואילו לא. לדוגמא, על פניו זו נראית כפרשה של מצוות שבין אדם לחברו - "לא תיקום ולא תיטור", "ואהבת לרעך כמוך", "בצדק תשפוט עמיתך", "לא תעשו עול במשפט" ועוד, אבל פתאום באמצע נכנסים איסורים כמו - "וכתובת קעקע לא תתנו בכם", "שרט לנפש", פיגול, אובות ויידעונים, "את שבתותי תשמורו ואת מקדשי תיראו". מהו בעצם הקודקס השלם הזה שנאמר בהקהל ושעליו נאמר שאם נעשה אותו נהיה קדושים? איך הופכים לקדושים? - אנחנו במרכזו של ספר ויקרא המכונה 'ספר הקדושה'.

¹ כלומר אין בה "וידבר ה' אל משה לאמר" אלא פעם אחת בפתיחתה.

מה זה בא לומר כאן? הנה עוד דוגמאות -

אֶת-שִׁבְתֵּי תִשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ אֲנִי ה' (שם ל')

...וְהִדַּרְתָּ פָנֶי יָקוֹן וְיִרְאַת מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה' (שם ל"ב)

בחלק מהפעמים בהם מופיע "אני ה' אלקיכם" רש"י עוצר ומסביר בכל פעם באופן אחר (להלן). נשים לב גם למעבר של התורה מלשון יחיד ללשון רבים, תופעה שמופיעה בפרק הזה בכמה מקומות -

וּבִקְצֹרְכֶם אֶת-קִצְיֹר אֶרְצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ לְקַצֹּר וְלִקְטֹף קִצְיֹרְךָ לֹא תִלְקֹט. וְכִרְמֶךָ לֹא תַעֲזֹלֵל וּפְרִט כְּרִמְךָ לֹא תִלְקֹט לְעֵנִי וְלִגְרֵךְ תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (שם ט"ו-י')

וגם לגבי החובה להתייחס באהבה אל הגר, מצווה נפרדת ונוספת על "ואהבת לרעך כמוך" -

וְכִי-יִגְוֹר אִתְּךָ גֵר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ. כְּאֹרַח מִכֶּם יִהְיֶה לְכֶם הַגֵּר | הַגֵּר אִתְּכֶם וְאֶהְבֶּתְ לּוֹ כְּמוֹךָ כִּי-גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. (שם ל"ג-ל"ד)

זה מתחיל ביחיד ("איתך"), עובר לרבים ("בארצכם, לא תונו", "כאזרח מכם יהיה לכם... הגר אתכם"), חוזר ליחיד (ואהבת לו כמוך") ושוב פעם לרבים ("כי גרים הייתם... אני ה' אלהיכם"). כאן רש"י מסביר -

אני ה' אלהיכם. אלהיך ואלהיו אני.

זה פירוש נפלא - 'אני לא אלקיך בלבד אלא גם אלקיו של הגר שהצטרף אליכם'. אבל במקומות אחרים רש"י מפרש את הביטוי באופן אחר ואומר למשל - "נאמן להיפרע" (שם ל"ו), או "נאמן לשמור הבטחתי" (שם כ"ה) ועוד. מה זה בא ללמד?

קדושה - רק בהקהל

נאמר עיקרון ואיתו ניכנס לתוך הפרשה; שאלנו מה זה להיות קדוש? איך אפשר בכלל להיות קדוש? ולמה הפרשה הזו צריכה להיאמר בהקהל?

יש פירוש נפלא שהזכרנו אותו לפני לא מעט זמן, שמביא בעל ה"מאור ושמש", מראשוני החסידות בפולין². על פתיחת הפרשה אומרים חז"ל -

"קְדוּשֵׁים תִּהְיֶיךָ, יְכוּל כְּמוֹנֵי תִּלְ"ל "כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי", קְדוּשַׁתִּי לְמַעַל מִקְדוּשַׁתְכֶם. (ויקרא רבה, כ"ד, ט')

וצריך להבין - ראשית, מה החידוש באמירה הזו? ויותר - דבר אחד זה לדרוש מאיתנו להיות קדושים, דבר שאפשר להבין אותו בשכל, אבל אם הסיבה היא "כי קדוש אני ה' אלהיכם", הרי שזה רק מראה שלבן אדם אין באמת שום סיכוי להיות קדוש לעולם כי הקב"ה הוא אינסוף ואני מוגבל! אז מה כתוב פה? אומר המאור ושמש - "יכול כמוני?" אין הכוונה שאנחנו נהיה קדושים כמו הקב"ה, שברור שדבר זה אינו אפשרי, אלא הפסוק בא לומר - 'דעו לכם, בני, שכדי שאתם תהיו קדושים, זה חייב להיות כשאתם תהיו בהקהל. רק אם תהיו בהקהל תוכלו להיות קדושים', כי קדושה איננה נקנית בהתבודדות

... כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין א"כ ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזימת אשתו או נשיו הרבות ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו וידבר כרצונו בכל הנבלות שלא הוזכר איסור זה בתורה והנה יהיה נבל ברשות התורה...

הביטוי "נבל ברשות התורה" נשמע לא כ"כ טוב אבל לענ"ד זה בא מהפועל נבל. אתה יכול לעסוק בתורה אבל כמו פרח נובל, בלי לחיות, ואילו קדושה מופיעה רק כשיש חיים, וטומאה היא מוות. כשאתה רוצה שהתורה תחיה אותך היא דורשת ממך יותר ממך שהחוק היבש אומר, ובלשון הרמב"ן - "הסרת המידות הרעות כולן". לפי זה המילה 'קדושים' אומרת שאתה מוקדש למשהו, לא פורש ממשהו. יפה. אבל כל זה עדיין מחייב עוד הבנה כי אנחנו רגילים למושג קדושים, בוודאי בחומש ויקרא, בהקשרים אחרים, ועדיין לא הבנו איך הדברים קשורים זה לזה. אמנם לא נצליח לעמוד על ההקשרים של כל הפסוקים והציוויים בפרשה אך ננסה לעמוד על העיקרון.

אני ה'

התפיסה שננקוט בה חוזרת בלי סוף בדברי אדמו"ר בעל הספר "פרי הארץ", ר' מנחם-מנדל מוויטבסק זיע"א, תלמידו הגדול של הבעש"ט ושל המגיד ממעזריטש זיע"א, שעלה לישראל והקים בה את היישוב היהודי-החסידי הגדול בטבריה לפני כמעט שלש מאות שנה, ואף נקבר בה. הוא היה רבו של האדמו"ר בעל התניא זיע"א, מאבות החסידות, והייסוד אליו אנו חותרים שקוע בכל מאמרי.

כשפותחים את הפרק שלנו מגלים תופעה מעניינת מאד - הביטוי החוזר הכי הרבה פעמים בפרק, שש עשרה פעמים ליתר דיוק, הוא "אני ה'". שמונה פעמים זה מופיע בפני עצמו ושמונה פעמים נוספות זה מופיע עם המילה "אני ה' אלקיכם". זה מופיע במקומות שלא היינו מצפים לזה; למשל כולנו יודעים ש-"ואהבת לרעך כמוך" הוא 'כלל גדול בתורה' (תורת כהנים קדושים ד', י"ב) אבל לא כתוב בתורה רק "ואהבת לרעך כמוך" אלא -

... וְאֶהְבֶּתְ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ אֲנִי ה' (שם י"ט, י"ח)

עוד דוגמא; כתוב בפסוק "לא תעמוד על דם רעך" אבל גם זה בצמידות ל-

לֹא תַעֲמֹד עַל-דַּם רֵעֶךָ אֲנִי ה' (שם ט"ז)

מה זה בא להוסיף הביטוי הזה? אני לא יודע שאתה ה'? ואם תגידי - 'טוב, זה מדבר על דברים עקרוניים מאד במצוות שבין אדם לחברו', הרי שנמצא את זה גם במצוות אחרות, שבין אדם למקום. למשל -

וְשָׂרֵט לְנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בְּבִשְׂרֵיכֶם וּכְתַבְתָּ קַעֲלֹעַ לֹא תִתְּנוּ בְּכֶם אֲנִי ה' (שם כ"ח)

² רבי קלונימוס קלמן הלוי אפשטיין זיע"א (תק"א, 1751 - א' תמוז תקפ"ג 1823), מתלמיד רבי אלימלך מליז'נסק, החוזה מלובלין, ר' מנדל מרימינוב, ור' ישראל מקוז'ניץ. נקרא על שם ספרו, נקבר בקרקוב.

מתראה לשום אדם שזה הוא עיקר עבודה לבוא לדביקות אבל זה אינו אמת גמורה כי יוכל להיות שיתבודד כמה שנים ולא ידבר לשום אדם כלל ולא יבוא לאמת כלל...

והוא אף מוסיף ואומר שהוא מכיר מעדות אישית שאפשר להגיע לפרישות אבל אדם שיחיה לבדו לא רק שלא יגיע לקדושה אלא אף ייפול חלילה בגופי תורה ולכן מי שחושב שהוא יכול להיות קדוש על ידי שהוא יישב ספון ביתו - שישיב מזה. באופן הזה - זה רק הקב"ה. זו הברקה נפלאה וחשובה ועדיין אנחנו מחפשים את עומק הענין כי שאלנו איך זה קשור למצוות פרטיות. למשל איסור פיגול, שרש"י מסביר שבאשר אדם מביא קרבן אסור לו לחשוב מחשבת פיגול, כלומר לאכול אותו מחוץ למקומו. רק המחשבה הזו פוסלת את הקרבן ואסור להקריב אותו. וצריך להבין - איך זה קשור להקהל? וגם - מה הקשר של "ושרט לנפש לא תתנו" להקהל? ערלה בפירות שגדלים אצלי בגינה - איך זה קשור לכלל? דברי המאור ושמש לא עונים לזה.

רעים האהובים

לעניות דעתי יש כאן דבר מדהים, וגם המספרים הללו של שמונה ושמונה - הם המפתח של המפתח. קדושה היא היכולת להעלות כל דבר אל שורשו, אל האינסוף שלו, ולכן מופיע כאן בפרשה כל כך הרבה פעמים הביטוי "אני ה'", כנ"ל. המספר שמונה כידוע מבטא את הלמעלה מן הטבע. הכח לחיות למעלה מהמציאות שלי והקושי בלחיות כך - זה מה שעוסקת בו הפרשה.

הזכרנו שאחת הפעמים בה מופיע הביטוי היא על הפסוק "ואהבת לרעך כמוך אני ה'". על המילים האלה אומר רש"י - **ואהבת לרעך כמוך**. אמר ר' עקיבא זה כלל גדול בתורה. (רש"י שם י"ח)

וצריך להבין מה רש"י רוצה להוסיף כאן בביאור הזה. כלומר מה הכוונה "כלל גדול בתורה" ומה זה מפרש לנו פה שזה כלל גדול? מפרשי רש"י אומרים שהכוונה היא שאין זו מצווה ספציפית אלא זו מצווה כללית. שורש. ספר המצוות של הרמב"ם, למשל, כולל בתחילתו "שורשים" (בתרגום אחר הם נקראים 'כללים'). בסיפור המפורסם על הלל, על אותו גוי שבא אליו וביקש ללמוד את כל התורה על רגל אחת, אמר לו הלל - ...דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואיך פירושה הוא זיל גמור. (שבת ל"א.)

כלומר "מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך, זוהי כל התורה כולה והיתר זה פירושו, לך ולמד". האם הוא מתכוון שזה השורש של כל המצוות, לרבות המצוות שבין אדם למקום? שגם מצוות שעטנז, נטילת ידיים או כתובת קעקע זה פירוש ל"ואהבת לרעך כמוך"? רש"י מבאר שם בגמרא שני פירושים. לפי הראשון הכוונה היא לקב"ה ולא לחבר בשר ודם - **דעלך סני לחברך לא תעביד**. "רעך ורע אביך אל תעזוב" (משלי כו) זה הקב"ה, אל תעבור על דבריו שהרי עליך שנאו שיעבור חבירך על דברך...

אלא בהקהל. בהתבודדות קונים את מידת הפרישות ואילו קדושה שלמה נוצרת בחברה, בהקהל. שם באות לידי ביטוי מצוות כמו לקט ופאה, ואהבת לרעך כמוך ולא תקום ולא תיטור. אדם שיושב ספון בחדרו לא יכול להתמודד עם כל הדברים שכתובים פה. לכן - "קדושים תהיו" בהקהל, כי קדוש לבד זה רק "אני ה' אלקיכם" שיכול להגיע לשם. אדם לא יכול להגיע לקדושה כשהוא לבד -

אם איש הישראלי דר באיזה מקום שיש בו דעות רעות ומנהיגים לא טובים צריך לברוח מן המקום ההוא וצריך לילך ממקום למקום וממדינה למדינה עד שיבא למקום תורה ודעות ישרות ומנהיגים טובים שם יקבע מקום מנוחתו ואם אינו מוציא שום מקום אשר ייטיב לו צריך להתבודד במדברות וביערות כדי שיברח מדעות רעות ומאנשי רשע והאמת הוא שכן צריך האדם לברוח ליערות ולפרוש עצמו מן המון עם כדי שינצל מדעות רעות וממעשים רעים אך זאת אינו מועיל אלא להנצל מן הדברים המעכבים עבודת הש"י, אבל להשיג הקדושה העליונה אינו זוכה עד שידבק עצמו אל אנשי השם עובדי ה' באמת ולהשתתף עמם יחד בעבודה רבה הן בתפילה והן בלימוד התורה ועיקר המצוות הכל יהיה בכנסי' יחד עם מבקשי ה' ואז יוכל להשיג הקדושה העליונה ולפי הרוב העם המתקבצין יחד לעסק עבודת ה' כן שורה עליהם הקדושה עליונה כמו שאמר חכמי המשנה 'לפי רוב הקהל כך הן מברכין' כי לפי רוב הקהל כן משיגים הקדושה עליונה שברוב עם הדרת מלך אבל אם האדם ירצה לפרוש עצמו מן הציבור ולהתבודד עצמו להתפלל ביחיד או לשום עיקר עבודת ה' הנעשה בכנסי' יחד בלתי אפשר שישג הקדושה העליונה ולא עוד אלא שיוכל לנטות חלילה מרוב גופי תורה אם יתבודד עצמו ויפרוש מן הציבור כמו שאיתא בגמרא על פסוק חרב על הבדים ואיתא שם ולא עוד אלא שמתטפשים וכו' שאי אפשר לשום נברא להיות ביחיד זולת הבורא יתברך שהוא יחיד ומיוחד וזהו אחד יחיד שאינו אפשר לשום נברא להיות ביחיד אלא להבורא ית"ש שהוא אחד יחיד ומיוחד לכן צריך האדם לדבק עצמו עם עובדי ה' ולהיות בכנסי' יחד עמם לכל עבודת הקודש וזהו פי הפסוק וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל כל עדת בני ישראל לפי רש"י מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל כי פרשה זו של קדושים תהיו בהקהל היינו שאי אפשר לאדם שיזכה אל הקדושה אלא א"כ שיהיו בכנסי' יחד עם הקהל בעבודת ה' מפני שרוב גופי התורה תלוין בה דהיינו תפילה בציבור ודומיהן וגמר אומר הכתוב 'קדושים תהיו' הוי פרושים פי' שבפרשה זו נצטוו ישראל להיות קדושים ויכול האדם לטעות שהפי' הוא קדושים תהיו דהיינו שאם יתבודד עצמו ויפרוש עצמו מן הציבור יזכה אל הקדושה לכן נתחכם רש"י ופירש קודם לזה מלמד שפרשה זו נאמרה בהקהל דהיינו שאינו זוכה אל הקדושה אלא בהקהל עצמו עם הציבור מבקשי ה'... והנה יש בני אדם שסוברים שדרך עבודה להשם ית' להגיע לדביקות הוא בהתבודדות בהתבודד עצמו חדר לפניו מן החדר ולומד שם ואינו מדבר לשום אדם בעולם ואינו

אמר לו השאילני מגלך, אמר לו לאו, למחר אמר לו השאילני קרדומך, אמר לו איני משאילך כדרך שלא השאלתני, זו היא נקימה. ואיזו היא נטירה? אמר לו השאילני קרדומך, אמר לו לאו, למחר אמר לו השאילני מגלך, אמר לו הא לך ואיני כמותך שלא השאלתני, זו היא נטירה (וימא כג.) שנוטר האיבה בלבו אף על פי שאינו נוקם.

שאלה - למה בעצם זה לא כמו "הוכח תוכיח את עמיתך"? באו נחשוב; כמה פעמים אמרנו לילדים שלנו 'תזכור כמה פעמים אני עשיתי הפוך ממך'? כמה פעמים אנחנו אומרים את זה אחד לשני? הרי אותה תורה אומרת פסוק לפני כן -

לֹא-תִשְׁנֵא אֶת-אָחִיךָ בְּלִבְּךָ הֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת-עַמִּיתְךָ וְלֹא-תִשָּׂא עֲלֵיךָ חָטָא. (שם י"ז)

נכון, היום קשה לנו לתת תוכחה אחד לשני כי אנחנו לא מספיק ב-'ואהבת לרעך כמוך' (ולהלן), אבל מצוות תוכחה היא מצוות עשה במקורה. אם אני רואה אדם עובר על משהו צריך להוכיח אותו, זה בסדר גמור רק שצריך לדעת לעשות את זה באופן הנכון - לא ברבים וכו'. במקור, מה ההבדל בין 'אני משאיל לך שלא כמו שהשאלת לי'? אולי הוא אומר את זה עם חיוך? למה זו איננה תוכחה לגיטימית?

זה פלאי פלאות. מה בעצם ההבדל בין לנטור לבין להוכיח? - כשאני אמרתי לו 'אני משאיל לך שלא כמו שאתה לא השאלת לי', בעצם אמרתי לו 'אני בסדר. נכון שאני צדיק?'. תוכחה אמיתית לעומת זאת היא דבר אחר. בעברית, המילה תוכחה והמילה הוכחה (כמו הוכחה מתימטית) זו אותה מילה, אותו שורש. בשפות אחרות, באנגלית למשל, אלו מילים שונות ונפרדות לגמרי (תוכחה היא rebuke, והוכחה היא proof).

מה בין לץ לחכם?

הזכרנו פעם את דברי האלשיך הקדוש על הפסוק -

אַל תּוֹכַח לֵץ פֶּן יִשְׁנֹאךָ, הֹכַח לְחָכֵם וַיֵּאָהֲבֶךָ. (משלי ט', ח')

המפרשים שואלים מה פירוש הפסוק? הרי אני צריך להוכיח את הלץ שמפריע לי ולא את החכם! מבאר האלשיך שהפסוק מדבר על אותו אחד. כשאתה בא להוכיח ילד אל תגיד לו 'עוד פעם השארת את השולחן מלוכלך, יא ליצן אחד? עוד פעם?', כלומר אפשר להוכיח אותו על תקן 'לץ' אבל אז ישר זה יגרום לו לשנוא אותי - אני פוגע בו ואז האנרגיה שבאה ממנו אלי, "כמים הפנים לפנים", חודרת אותי ואני אהיה גם באנרגיה של שנהא כלפיו - ואז אסור לי להוכיח אותו כי כדי להוכיח אני צריך לאהוב אותו. אבל אם אני אוכיח אותו כחכם, ואגיד לו "אתה הרי ילד חכם", אבל לא לומר את זה כי צריך להגיד את זה אלא באופן שהוא באמת ירגיש את זה - מאד יכול להיות שהילד הזה ישמע בפעם הראשונה בחייו שמישהו חושב שהוא חכם. תוכיח לו שהוא חכם. תוכיח לו שהוא הכי חכם שיש, ואז גם אם ההמשך יהיה - 'ילד חכם לא משאיר שולחן מלוכלך', הרי שאחרי שהוכחת לו שהוא חכם, הוא באנרגיה של אהבה. כבר לא מעבין אותו השולחן או העגביה. פתאום מוכיחים לו שהוא חכם כמו בהוכחה מתימטית, אז הוא משדר אליך חזרה את

מה פירוש שהקב"ה הוא רעך? חז"ל לומדים את זה מהפסוק "למען אחי ורעי" שהקב"ה קורא לתלמידי חכמים 'רעי'. לעם ישראל הוא קורא 'בנים', 'בני אהוביי', אבל מי שמצליח להתקדש נקרא רע לקב"ה, וצריך להבין את הרעות הזו. את המושג 'קידושין' כלנו מכירים - נישואין, כדת משה וישראל, ושם בחופה אומרים ברכה -

שִׁמְחַת תְּשִׂימַח רַעִים הָאֱהוּבִים כְּשִׂמְחַת יְצִירָךְ בְּגוֹן עַדוֹן מְקַדָּם. (ברכה חמישית מתוך שבע ברכות)

מסביר הנצי"ב מוולוז'ין צ"ל שאם הכוונה בכפילות 'רעים' האהובים היא לחתן ולכלה, היה צריך להיות כתוב "הרעים האהובים" או "רעים ואהובים", ומכך שהנוסח הוא "רעים האהובים" עולה שהמילה 'רעים' משמעה היא לאלו ההופכים כעת להיות רעיו של הקב"ה, כיון שהם נעשים עבשיו שותפים של הקב"ה בבריאת העולם. לפי הפירוש הזה ברש"י, באמת מובן למה "ואהבת לרעך כמוך" הוא הבסיס לכל התורה - אם תתפוס שהקב"ה הוא רעך, ואתה תאהב את רעך כמוך.

לפי הפירוש השני שמביא רש"י הכוונה של הלל היא אכן לבין אדם לחברו -

לְשׁוֹן אַחֲרֵת חֲבֵרְךָ מִמֶּשׁ, כְּגוֹן גְּזֵלָה גְּנֵבָה נִיאוּף וְרוֹב הַמְצוֹת (רש"י שבת שם)

אבל ע"פ הפירוש של 'ואהבת לרעך כמוך אני ה'" ושאותו מביא רש"י מביא אצלנו בפרשה - "אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה", משמע שהוא בוחר בפירוש הראשון שלו על הגמרא, כלומר אין זה סיכום רק למצוות שבין אדם לחברו אלא גם זה גם סיכום של כל המצוות, גם של אלו שהן בין אדם למקום.

להנכיח את הקב"ה במרכז החיים

זה געוואלד - קדושה היא הכח להוציא את עצמי מהמרכז ולהנכיח את הקב"ה במציאות. כאשר אני מצליח להוציא את עצמי כנ"ל אני מגיע לרעות עם הקב"ה. רעות זה גם חברות אבל זה גם מהמילה "רעוא" בארמית, רצון. רעייתי - כך קורא הקב"ה לעם ישראל בשיר השירים. הכח לחיות "אני ה'", יסביר לנו את הפרשה כולה ונביא רק דוגמאות בודדות לכך;

למה אתה רוצה לכתוב כתובת קעקע על גופך? כי אתה לא מקבל את הגוף שלך כפי שהקב"ה ברא אותו. אתה לא מפויס איתו. אתה רוצה גוף אחר. העולם המודרני מתעסק עם זה כל הזמן, ולכן הפרשה הזו מופיעה בין פרשיות העריות. העולם המודרני מתעסק עם הדברים הכי קשים שיכולים להיות - עם גבר הכלוא בגוף של אשה ואשה הכלואה בגוף של גבר, עם ההבנה הקשה לתפיסה של זה שאני אגיע לרצון האמיתי שלי, לחופש האמיתי, לבחירה החופשית האמיתית שלי, אם אני אכיר בהיותי ברוא ברצונו של הקב"ה ולטובתי. העבודה היא האם אני מגדיל את האגו או מצמצם אותו כדי לתת את עצמי חזרה אל השורש. נדגים את זה;

אחת המצוות המופיעות בפרשה היא "לא תיקום ולא תיטור" (ויקרא שם י"ח). רש"י שואל במקום מה ההבדל בין נקימה ונטירה, ועונה -

הפעם האלף והוא גם עשה את זה לא רק לי אלא לכולם. יש שלב שבו לך למחוק אותו מכל הרשימות שלך ומהסלולר. אצל הילדים קוראים לזה 'חרם', אבל גם אם לא חרם הרי שלאכול איתי בשבת אני כבר לא אזמין אותו. תקשיבו טוב - תגיד אחי, אתה גם פעם היית מעצבן כזה את עצמך? אתה גם פעם פישלת? רצית להגיע למשהו ושוב לא הצלחת? אתה זוכר שלא התעוררת בזמן והתעצבנת כמו טיפש, זוכר את זה? מכיר? נו - וכשזה קרה, מחקת את עצמך מהוואטסאפ? הפסקת להזמין את עצמך לארוחת בוקר? היית ברוגז עם עצמך? אז מה תגיד, 'טוב, זה משהו אחר. זה מנגנון אחר'?

זה מה שאומר רש"י, שבנין שרעך זה רעך כי רעך הוא הקב"ה, ואז נצליח להעלות את הכל אל השורש. האם אתה מצליח מעל הטבע לחיות "אני ה"? ומעל הטבע - אני ה' אלוהיכם. אין עוד פרשה בתורה שמופיע בה שש עשרה פעם הביטוי הזה, פעם אחרי פעם!

"אל תפנו את האובות ואל היידעונים", "לא תנחשו ולא תעוננו" - ואתה שואל מה זה קשור. האם אנחנו באמת לא מבינים מה זה קשור? - הרי האדם פונה אל האובות היידעונים ואל הקוסמים כי הוא מחזיק מעצמו שהוא אלוה ולכן הוא חייב להבין ולדעת מה יקרה עוד מעט. רש"י מסביר שם -

לא תנחשו. כגון אלו המנחשין בחולדה ובעופות, פתו נפלה מפיו, צבי הפסיקו בדרך. לא תעוננו. לשון עונות ושעות, שאומר יום פלוני יפה להתחיל מלאכה, שעה פלונית קשה לצאת.

באמת?! אולי תירגע קצת? "תמים תהיה עם ה' אלהיך" - אתה מבין שיש פה "אני ה"? אתה לא מבין ממה זה נובע? הרי זה מה שתוקע אותך מלהגיע ולהיות קדוש!

קדושתו למעלה מקדושתכם

נחזור אל המשפט שפתיחנו בו את הפרשה -

"דְבַר אֱלֹהִים-כָּל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְאֶמְרָת אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים תְּהִי",
יכול כמוני?

נראה איך הפרי הארץ יסביר את זה; "יכול כמוני?" - כלומר, איך אפשר להיות קדושים הרי אני קדוש, ואיך אתם יכולים? - "ת"ל" כי קדוש אני", קדושתו למעלה מקדושתכם", וכיון שהיא למעלה מקדושתכם אז כשאתה קדוש אתה נשאב כלפי מעלה ואתה הופך להיות רע לקב"ה. זו כל התורה כולה ואיך פירושא. באופן זה צריך לעבור על כל הפרטים והמצוות בפרשה. נראה עוד דוגמא. כתוב שם -

אֶת-שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדְּשֵׁי תִירְאוּ אֲנִי ה'. (שם ל')

עכשיו הקשר יהיה לנו פשוט להבנה - השבת היא המקום הקבוע הקיים. זה לא תלוי בי. "שבת קביעה וקיימא" (חולין ק"א.). אומר הרמב"ם - כמו שהשבת קבועה וקיימת תמיד, גם הקדושה של מקום המקדש קיימת תמיד, גם כשיש שם עבודה זרה ח"ו, גם כששועלים מהלכים בו. ומה הקשר אלינו? זה געוואלד - 'אתה מחפש הרפתקאות או שאתה רוצה להתחבר אל מקור הקדושה?'. ובמה עוסקת הפרשה? - בקדושה הקבועה והקיימת בעולם, במקום, "מקדשי", היא

אנרגיית האהבה הזו, ואתה הופך חזרה ל-'ואהבת' ואז אתה יכול להוכיח אותו. איזה פירוש מופלא.

סיבה במקום אגו

למה הקב"ה נקרא רע? יש בפרשה עוד ציווי -

... **בְּצַדֵּק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ.** (שם ט"ו)

ורש"י מבאר -

בצדק תשפוט עמיתך. ...דבר אחר הוי דן את חבירך לכף זכות. (שם)

למדנו השבוע במסכת אבות רעיון שיכול להישמע 'מפחיד' בקשר לזה. תגידו, מי הגורם בעולם שבסופו של דבר אני תמיד מאשים אותו בכל מה שלא מצליח לי, שלא הולך לי לפי התוכניות שלי? נכון שזה בסופו של דבר זה הקב"ה? ... - 'אני אשם שבראת אותי ככה דפוק? אם היית מסדר לי אבא אחר, רקע אחר, הכל היה נראה אחרת. זה אתה שבראת אותי ככה...! איך פתאום הפלת עלי את המחלה הזאת ולמה ככה ולמה ככה?..! הרי כמה פעמים ביום כולנו כותבים או אומרים ח"ו 'אתה הראש - אתה אשם'?? אבל באמת, הדבר הראשון שאנחנו צריכים לדון לכף זכות זה את הקב"ה. בלשון הנביאים הקב"ה נקרא 'האדם', והאדם עצמו גם נקרא כך כי הוא דומה לקב"ה - "אֲדָמָה לְעֵלְיוֹן" (ישעיהו י"ד, י"ד), בצלמו בדמותו, כי הוא נדמה לאדם שרואה יחזקאל העומד על המרכבה.

אתה יודע למה קשה לך לדון אותי לכף זכות? כי אתה מציב את עצמך במרכז. לו רק היית מצליח לצאת מהמרכז, להבין שלא אתה המרכז, וכל זה שאתה פה זה רק מפני שהקב"ה שם אותי לפניך - כי אני ואתה בסך הכל 'סיבות'. הוא שלח פה מישהו שיתקע את האוטו בפעם העשירית בחניה או שיעצבן אותי - כי יש בי מידה שאני צריך לעבוד עליה. אתה זוכר שהקב"ה פעיל ופועל פה, או שזה רק בתיאוריה שלך? כשאתה תצליח להחזיר את הכל בכל פעם מחדש אל השורש, אתה לא תצטרך לנתח את שינויי המין שלך ואת ה-'שרט לנפש' ואת כתובת הקעקע, ואתה לא תצטרך להתמקד באגו שלך שנפגע. אתה גם תדון בשאלה - איך הקב"ה הוצה לברוא פה את העולם? האם הוא הוצה ליצור כלאיים? וכשתקצור את קציר ארצכם אתה תזכור שאין זו פאת שדך אלא זו הארץ שהקב"ה נתן לכולנו. אז למה אתה חושב שאתה עושה טובה למישהו בכך שהעני יכול לקחת מפאת השדה? אתה מונית פה להיות בעל השדה באזור וכדי שהקב"ה ישלח את אחיך כדי שהוא יקבל את חלקו דרכך. האם אתה מסוגל לחשוב באופן הזה? זו המשמעות של "אני ה'" ומי שמסוגל לחשוב באופן הזה, הוא הנקרא "קדוש"!

למחוק את עצמי מהוואטסאפ

קדושה היא הכח להעלות את כל המידות אל השורש. זה דבר געוואלד. העיסוק באגו משנה את כל החיים. מה פירוש "ואהבת לרעך כמוך", כמו גם במצוות הגר - "ואהבת לו כמוך"? במובן של בין אדם לחברו, אומר הצמח צדק זיע"א דבר נפלא; אדם יכול לחשוב - 'החבר הזה עצבן אותי ממש. בכלל כבר נמאס לי ממנו, הוא באמת הגזים. זו לא פעם ראשונה, זו

ולקט, עוללות ופרט - מה אומרת לי המציאות הזו שיש לי גינות ושדות? האם אני תופס שכל המציאות נוצרה לא רק כדי שאהיה קדוש ב'פרישה מ-', כמו בעריות, אלא גם 'קדוש ל-?' דבר אל כל עדת בני ישראל.

בעל התניא בפרק ל"ב מלמד אותנו על פי הדברים המדהימים האלה שלמדנו עכשיו כי כל התורה כולה היא היכולת להנכיח את אני ה', להנכיח את הנפש האלוקית שלי, לשחרר את המסכנות, את הנפש הבהמית הכועסת, החמוצה, את השמחה באגו בלבד. כל התורה כולה, כן - כל פרט בה, דאורייתא ודרבנן, בין אדם לחברו ובין אדם למקום. גופי התורה מרוכזים פה ב-"קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם". הכח של הלמעלה מהטבע ב-'אני ה'" ושל הלמעלה מהטבע ב-'אני ה' אלקיכם'. ובדיון שלך עם עצמך - עד כמה אתה מצליח גם במציאות הכללית, כמו אצל גר, כמה זה מצליח באמת במקום האישי שלי, להופיע את זה דרך כל המציאות?

זו כל התורה כולה

נסיים את זה במשפט שאולי יישמע קצת 'לא טוב' - כשמצליחים לחיות כך, חיים בקדושה וחיים עם הקב"ה ברעות, בחברות, במובן העמוק שלה - חבר שתמיד עושה את רצוני, שנותן את הכל כדי שזה יגיע בעומק, בסוף, לגילוי שלי את מקורי, את הרצון האמיתי שלי. "ואהבת לרעך כמוך" - זה הקב"ה, זו כל התורה כולה, ואידך פירושא זיל גמור.

שנזכה בימי ספירת העומר הללו, במציאות האישית והחברתית שכולנו חיים בה, ללמוד את מה שרצה רבי עקיבא וניסה ללמד אותנו בכלל הגדול הזה, בימי האבלות על תלמידיו. הכח הזה הוא בעצם הדרך להגיע מיציאת מצרים לכאיש אחד בלב אחד ולמצב שבו "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו" (דברים ד', ל"ה), וכפירושו של רש"י -

כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם שבעה רקיעים וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים וראו שהוא יחיד.

"קדושים תהיו" היא הדרך בה מתחילה המציאות שעבורה יצאנו ממצרים, "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם ממצרים" - על מנת כן, על מנת שתתקנו את המידות (ע"י רש"י ויקרא י"ט ל"ו), והכוונה היא גם לשופט בבית הדין וגם אלי, אחרון היהודים בבית - כי המודד במכולת גם הוא שופט וכו', עד שמגיעים ממש לכח של "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים".

עוסקת ב'חוץ למקומו' (פיגול), היא עוסקת בקדושה הקבועה בזמן והיא עוסקת בנפש הסוערת של האדם שתמיד רואה את האגו שלו במרכז. הוא פגוע, הוא לא שמח, לא מקבל, הוא לא דן לכף זכות. האם אתה יכול לראות את שבתותי ואת מקדשי?

להחזיר את הכל לשורשו

האם אנחנו מבינים את הסיבה לכך שהפרשה פותחת בציווי - **אִישׁ אָמֹוּ וְאִבְיָו תִּירָאוּ וְאֶת-שִׁבְתֵּי תִשְׁמְרוּ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.** (שם ג')

לכאורה, מה קשורים פה אימו ואביו? - כי כדי לחיות במציאות של להחזיר את הכל אל השורש - מתחילים בשורש. אתה יודע, מותק, שיש לך אמא ואבא? מפה גם נבין את הקשר למה שכתוב בהמשך -

אֶל-תִּחַלֵּל אֶת-בְּתֵךְ לְהַזְנוֹתָהּ וְלֹא-תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמִלֶּאֱהָ הָאָרֶץ זָמָה. (שם כ"ט)

כי כשאתה מחלל את בתך להזנותה אתה מייצר מצב של ילדים שלא יודעים מי השורש שלהם, וכשלא יודעים מי השורש - אין "אני ה'", ואז אין אפשרות ל-"קדושים תהיו"!

וודאי שקדושים תהיו צריכה להיאמר בהקהל אבל לא בגלל שכל המצוות הן מצוות ציבוריות. יש כאן המון מצוות פרטיות, אלא שגם ההקהל, המציאות החברתית שאני חי בה נועדה בעצם לכך שאני אוכל להחזיר את הכל אל השורש ולא כדי שאני אהיה במרכז וכולם יסתובבו סביבי.

שיכור בניו יורק

יש סיפור מפורסם על שיכור אחד שעמד באמצע הטיימס סקווייר בניו יורק, שיכור לגמרי, לא שומע ולא רואה כולם. כל ניו יורק מסתובבת סביב הראש שלו. מגיע אליו שוטר ואומר לו - 'אדוני, בוא ואלווה אותך לבית שלך'. עונה לו השיכור - 'כל ניו יורק מסתובבת פה סביבי ואתה רוצה לקחת אותי הביתה? עוד רגע גם הבית שלי מגיע'. והאמת היא שאין זה רק שיכור בניו יורק אלא זו האנטיזה ל-"קדושים תהיו". זו הנקודה שצריכה לעמוד כנגד עינינו - מה המרכז? יש שורש? יש אפשרות להגיע ל-"אני ה' אלוקים"? החברה מפריעה לי להגיע לזה או עוזרת לי להגיע לזה? התחושה שלי שאני בעל הגינה ובעל השדות פה, האם היא מפריעה להגיע לזה או שדווקא בגלל זה אני אומר -

... שְׁלֹשׁ שָׁנִים יְהִי לְכֶם עֲרָלִים לֹא יֵאָכֵל. וּבִשְׁנֵה הָרְבִיעִת יְהִי כָל-פְּרִי קִדְשׁ הַלְוִיִּים לְ-ה'. וּבִשְׁנֵה הַחֲמִישִׁת תֵּאָכֵל אֶת-פְּרִי לְהוֹסִיף לְכֶם תְּבוּאָתוֹ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. (שם כ"ג-כ"ה)

השיעור מוקדש לזכות עם ישראל, יושבי הארץ וחוזה לה, להצלחת ושמידת חיילי צה"ל, להשבת החטופים מזרחה בשלום.

ולהשבת כל הנפלים לקבר ישראל

לע"נ **כל הנפלים על קידוש ה' באירועי המלחמה** ולע"נ

ר' **משה דוד בן מאיר ז"ל, שרה בת קלרה ע"ה**, מרת **חנה פאשע** בת הרה"צ **ישראל חיים ע"ה** ולהבדיל

לרפואת כל הפצועים והחולים

ובתוכם **בנימין בן שושנה, עמרם בן איידה חיה, כרמל מרדכי בן טל שרה,** וליוווג הגון **ליעל רחל בת אריאל אסתר תחי'**

להקדשת שיעורים ניתן לפנות בחודרת וואטסאפ לענטאל - 054-7500516